

در گذشت آقای بازیگر سینمای ایران زنده یاد
«عزت الله انتظامی» را به خانواده آن مرحوم
و جامعه فرهنگ و هنر کشورمان تسلیت عرض
می نمایم.

روزنامه دنیای هوادار

روزنامه اقتصادی - ورزشی

دنیای هوادار

شماره ۹۲ - دوشنبه ۲۹ مرداد ۱۳۹۷ - قیمت: ۱۰۰۰ تومان

«دنیای هوادار» به یاد روح قلم
زنده یاد ناصر احمدپور
منتشر می شود

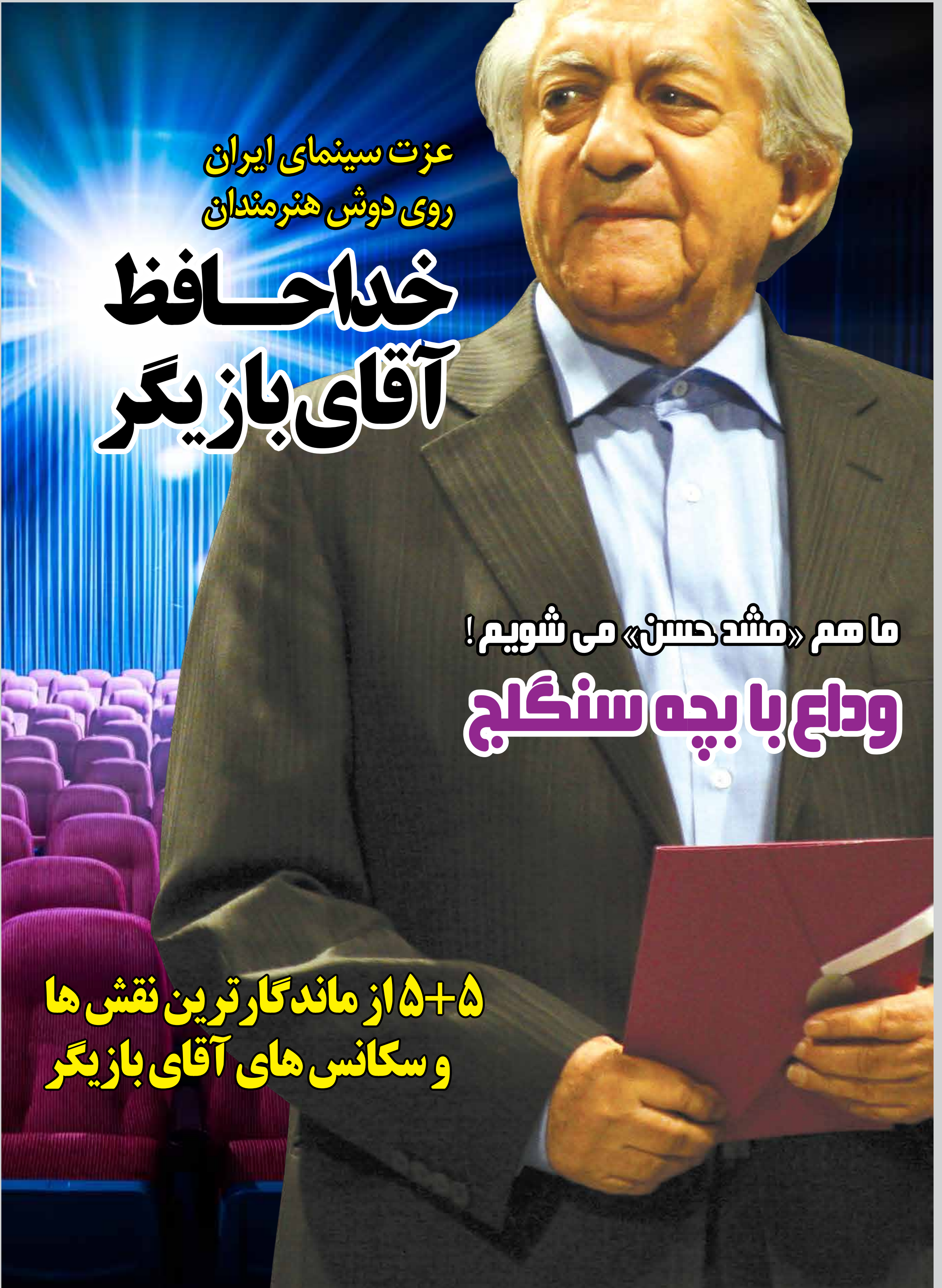

عزت سینمای ایران
روی دوش هنرمندان

خدا حافظ آقای بازیگر

ما هم «مشد حسن» می شویم!
وداع با پیه سنگلیج

۵+۵ از ماندگارترین نقش ها
و سکانس های آقای بازیگر

برایا پسر خلع

نقش‌های ماندگار

«عزت‌الله انتظامی»، یک تئاتری بود. شایسته‌ترین بار در فیلم «پسر خلع» از بیست سال، در «گاو» داریوش مهرجویی ایران بود که از یک جشنواره بین‌المللی بازیگری او بود. «آقای بازیگر» کم‌نقش‌های ماندگار در تاریخ سینمای ایران هیچ شکستی باعث نشد که این مساله را

محمدحسین سیفی

گاو - داریوش مهرجویی

عزت‌الله انتظامی با داریوش مهرجویی، همکاری‌های متداوم و زیادی داشته‌اند که برای هر کدام از آن‌ها می‌توان صفحه‌ها تعریف و تمجید به نگارش درآورد و لب‌به‌سنایش گشود. «چاره‌نشین‌ها»، «دایره‌مینا»، «هامون» و «عزت‌الله انتظامی‌های ماندگار و بی‌نظیری دارند و جای هر کدام قطعا در این لیست خالی است، اما بی‌تردید گل سرسبد دهه فعالیت عزت‌الله انتظامی در سینمای ایران، ایفای نقش «مشد حسن» در فیلم «گاو» داریوش مهرجویی است. ایفای نقشی که اولین جایزه بین‌المللی بازیگری تاریخ سینمای ایران را نیز برای آقای بازیگر به ارمغان آورد و نقطه عطف کارنامه او را رقم زد. فیلم ماجرای یک روستایی فقیر به نام «حسن» است که تمام دارایی‌اش یک گاو است. تا اینکه یک شب این گاو می‌میرد که استحاله مشد حسن را به همراه دارد. درباره نزدیک شدن آقای بازیگر به این نقش، نمی‌توان از حضور مداوم او در طول دهه دوست‌اش حرفی زد. او مدت‌ها به تویله می‌رفته و تمام حرکات گاو را زیر نظر می‌گرفته تا بتواند در سکانس معروف فیلم، آن را به نحو احسن اجرا کند. به راستی که قصه‌های تلاش او برای نزدیکی به نقش مشد حسن، خود می‌تواند یک فیلم سینمایی مجزا باشد.

حاجی‌واشینگتن - مرحوم علی حاتمی

«این چراغ خاموشی نیست». جمله‌ای از این فیلم که روی سنگ قبر مرحوم حاتمی نیز حک شده است. فیلم در سال ۱۳۶۱ تولید و در جشنواره فجر پخش شد، اما تا ۱۷ سال توقیف بود و در زمان حیات کارگردانش هیچ‌گاه اجازه پخش پیدا نکرد. یکی از دلایلی که سینمای ما به حاتمی بدهکار است، توقیف همین فیلم فوق‌العاده است. فیلم ماجرای اتفاقاتی است که برای حاج حسینقلی خان صدر السلطنه، اولین سفیر ایران در آمریکا می‌گردد و روایت‌گر زندگی او پیش از «ایلچی» شدن تا اخراج اوست. در مصاحبه‌ای که فریدون جیرانی با عزت‌الله انتظامی داشت، وی در مورد این فیلم اعلام کرد که به مدت پنج ماه در ایتالیا زندگی می‌کرده است و فیلمنامه هر روز فیلمبرداری را از زیر در و پنجه‌ای از علی حاتمی دریافت می‌کرده است و در شرایط مطلوبی نبودند. اما هر چه بود، ماحصل آن خلق «حاجی‌واشینگتن» و کاراکتر ماندگار حسینقلی خان شد. کاراکتری که ابتدا در موقعیت کمیک و طنزی قرار می‌گیرد، اما رفته‌رفته با پیشروی داستان ماجراهای بسیار غم‌بار و تراژیک برای حسینقلی می‌افتد که در نهایت منجر به آن تک‌گویی معروف ذبح کردن گوسفند می‌شود.

روسری لیلی - رخشان بنی‌اعتماد

فیلم ماندگار رخشان بنی‌اعتماد در نقد مسائل اجتماعی آن روزها، یک عزت‌الله انتظامی متفاوت هم دارد. کاراکتر «رسول رحمانی» با بازی آقای بازیگر، یک کارخانه‌دار مرفه و پولدار است که صاحب چند فرزند است و سن و سال بالایی دارد و به زعم فرزندانش باید به فکر آن دنیا باشد. اما رسول رحمانی قصه، با «توبر کردانی» (با بازی فاطمه معتمد آریا) دختر جوان، فقیر و زحمت‌کشی آشنا و عاشق او می‌شود و قصد ازدواج با او را دارد. در نهایت در چالش با فرزندانش، رسول رحمانی مال و اموالش را رها می‌کند و زندگی با توپر را انتخاب می‌کند. هرچند که این فیلم جایزه‌ای برای عزت‌الله انتظامی به ارمغان نیاورد و افتخار مادی برایش نداشت، اما بی‌تردید یکی از کاراکترهای ماندگار تاریخ سینمای ایران همین «رسول رحمانی» پولدار عاشق پیشه است که حتی با اینکه برای خود آقای بازیگر هم چالش‌های متعددی داشت چرا که پیش از این فیلم چنین نقش‌هایی را تجربه نکرده بود، اما به خوبی از پس ایفای آن برآمد و سکانس دیدنی جدایی از فرزندانش با آن لرزیدن‌های صدا را برای سینمای ما به یادگار گذاشت.

خانه‌ای روی لپ - بهمن فرمان‌آرا

از تمام همکاری‌های درخشان داریوش مهرجویی با عزت‌الله انتظامی یا حتی مرحوم علی حاتمی با او که بگذریم، چند ایفای نقش درخشان دیگر نیز در کارنامه پر و پیمان آقای بازیگر قابل‌روت است که انتخاب را برای ما بسیار سخت می‌کند. اما فیلم خانه‌ای روی آب و همکاری با بهمن فرمان‌آرا آن هم در ۷۷ سالگی، رنگ و بوی دیگری دارد. ایفای نقش پدر دکتر سپیدبخت با بازی «رضا کیانیان» در این سن و سال برای او سومین سیمرغ جشنواره فجر را هم برای بازی در نقش مکمل به ارمغان آورد. ماجرای این فیلم حول اتفاقاتی است که برای دکتر سپیدبخت پس از بازگشت از خارج می‌افتد و در این وانفسی پس از مدت‌ها او با پدرش و گذشته‌ای که داشتند رو به رو می‌شود و در سکانس معروفی که در اتاق با پدرش تنهاست، از خجالت او در می‌آید. اما عزت‌الله انتظامی نقش یک پدر مغرور اما خطاکار را دارد. همین تناقض موجود در نقش می‌تواند در کار هر بازیگری گره بیناندازد، اما آقای بازیگر به خوبی از پس اجرای این نقش برآمد و درخشید. یکی از دلایل معروفیت آن سکانس، بازی بی‌نظیر عزت‌الله انتظامی است.

بانو - ساخته داریوش مهرجویی

پس از «هامون» و سر و صدای زیادی که در سینما و میان فیلمسازان به پا کرد، همگان منتظر فیلم جدید مهرجویی بودند تا اینکه وی با ساخت این فیلم، یک چهارگانه موفق یا محوریت زنان را کلید زد. در این فیلم باز هم زوج «خسرو شکیبایی» و «بینا فرهی» حضور داشتند و قصه حول زندگی «بانو» پس از جدایی از محمود بخاطر علاقه همسرش به زنی مطلقه می‌گردد. اتفاقی که بانو را تنها می‌کند و به واسطه مهمانی باعث ورود افراد جدیدی به زندگی او می‌شود. «عزت‌الله انتظامی» در این فیلم، نقش کوتاهی دارد اما در همین مدت کم تأثیر بالایی روی روایت می‌گذارد. او در نقش «فرمان‌سالار» و در قامت یک پیرمرد پابستی و فقیر ظاهر شده است. گریم سنگین، لهجه ملموس و بدنی خمیده از ویژگی‌های فیزیکی این کاراکتر بود که عزت‌الله انتظامی به نحو احسن آن را پیاده کرد و کاراکتر ماندگاری در همان مدت کوتاه خلق کرد. فصل ورود فرمان‌سالار و آشنایی با «بانو» یکی از شیرین‌ترین فصل‌های این فیلم تلخ است که بی‌تردید بازی درخشان عزت‌الله انتظامی در جذابیت آن تأثیر به‌سزایی داشته است.

ف «سنگلج»

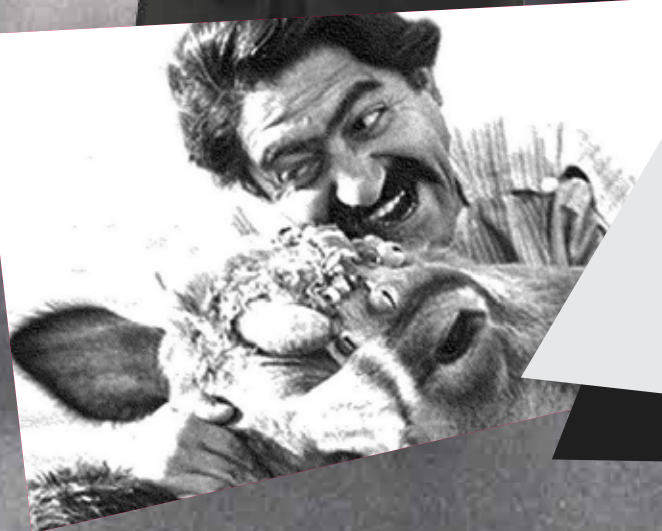
کرد استاد «بهرام بیضایی» بود و پایان نامه اش را هم برای تئاتر رایت بهاری ساخته پرویز خطیبی جلوی دوربین سینما رفت و ش مهرجویی نقش آفرینی کرد. «عزت» خان، اولین بازیگر تاریخ ن المللی جایزه می گرفت و آن هم برای فیلم «گاو» که دومین ترین چیزی بود که می شد برای شش دهه خاطره سازی و خلق ن به او خطاب کرد. متولد «سنگلج» نهران بود و هیچ موفقیت و از یاد ببرد.

سکانس های ماندگار

1 استحالہ مشد حسن - «گاو»

اگر فیلم گاو بهترین نقش آفرینی عزت الله انتظامی باشد، بی تردید سکانس پایانی این فیلم یعنی استحالہ مشد حسن و تبدیل شدن او به گاو نیز بهترین سکانس بازیگری اوست. سکانسی که تا ابد در تاریخ سینمای ما حک شده باقی می ماند و بدون شک حالا ها هیچ کس نمی تواند به چنین نقطه ای در بازیگری ایران دست پیدا کند.

یکی از دلایل درخشان در آمدن این سکانس توسط عزت الله انتظامی، می تواند همان پیگیری و ممارست او در یادگیری رفتار های گاو طولبه دوستش باشد که برای مدت ها رفتار های او را با دقت نگاه می کرد. حاصل این ممارست، تقلید بی عیب و نقص نحوه نشخوار و نگاه های گاو در بازی آقای بازیگر است. صداهای تولید شده به دست او نیز، به موقع و هوشمندانه است که بر زیبایی بازی وی افزوده است. این نمایش درخشان از نگاه ها دور نماند و تا مدت ها تحسین همگان را بر می انگیزد. حالا پس از ۵۰ سال نیز، هنوز هم تازگی دارد و می توان با تماشای آن، از بازی عزت الله انتظامی لذت برد.

2 فرج گوسفند - «حاجی و اشکنان»

مرحوم علی حاتمی، در دیالوگ نویسی ید طولایی داشته است و دیالوگ های ماندگار زیادی از او بر جای مانده است. دیالوگ هایی که نیمی از ناب بودن آن ها، بخاطر بازیگری است که آن ها را ادا می کند و به موقع بر روح مخاطب اثر می گذارد. یکی از دیالوگ های ماندگار نوشته شده به دست علی حاتمی، مخصوص همین فیلم حاجی و اشکنان و سکانس قربانی کردن گوسفند به دست حسینقلی خان است. سکانسی که به طور کامل تک گویی حسینقلی خان با خودش است و از تمام درد های جامعه با ناراحتی و عصبانیت گلایه می کند.

این سکانس پر است از جملاتی که نیاز است مخاطب آن ها را لمس کند و آن ها را به خوبی متوجه شود. از طرفی همزمان گوسفند هم باید به دست کاراکتر فیلم ذبح شود و نیاز است که کلمات مهم دیالوگ با ضربات ساطور به گوسفند همراه شود. چنین موقعیتی برای بازیگر، یک نفس گیری به موقع، بی نقص می طلبد که با ادای دقیق جملات همراه شود. اگر سکانس را دیده باشید، به خوبی متوجه خواهید شد که عزت الله انتظامی چگونه از پس این نقش سخت بر آمده است و از لحظه آغازین تا انتها تاثیر گذار است.

3 اولین دعوا با همسایه ها بر سر تعمیر ساختمان - اجاره نشین ها

عباس آقا سوپر گوشت با بازی «عزت الله انتظامی»، یک کاراکتر طماع و برون گرای است که قصد بالا کشیدن ساختمانی را دارد که ادعا می کند نماینده تام الاختیار صاحب آن است. خانه مشکلات فراوانی دارد و وقتی همسایه ها قصد تعمیر آن را دارد، عباس آقا فوراً خودش را از مغازه به خانه می رساند و کاسه کوزه همه را بر هم می زند و اجازه کار به هیچ کس نمی دهد و تازه همه چیز را خراب تر هم می کند.

این سکانس یکی از پر جنب و جوش ترین سکانس های تمام کارنامه آقای بازیگر است. درگیری او با اهالی و کارگران، به آرامی و از نقطه ای که پیش بینی درگیری بزرگی نمی شود آغاز می شود و به تدریج این دعوا اوج می گیرد در واحد همسایه با بازی «اکبر عبدی» به بالاترین حد خود می رسد. این ریتم بالا رونده به خوبی در لحن، میمیک، بدن و دیالوگ های بازی عزت الله انتظامی مشهود است و لحظه ای خطا یا کوتاهی یا افتادن از ریتم دیده نمی شود. این بازی بی نظیر که با کارگردانی بی نقص داریوش مهرجویی نیز همراه شده است، بی تردید یکی از سکانس های ماندگار تاریخ سینمای ماست.

4 چتری از فرزندتان - «روستری لری»

هر کس که این فیلم را به طور کامل ندیده باشد، با دیدن همین یک سکانس می تواند کل ماجرای فیلم را متوجه بشود و تاثیر کل فیلم را هم از همین یک سکانس ببیند. دیالوگ معروف رسول رحمانی در این سکانس که می گوید «خوشبختی اون چیزی نیست که آدم از بیرون ببیند. خوشبختی تو دل آدم هاست» با اجرای بی نظیر عزت الله انتظامی بدون نیاز به هیچ گونه حرکت اضافه ای در دوربین یا موسیقی متن پر حجمی، تاثیرش را بر روح و روان مخاطب می گذارد و در آن لحظه خودش را جزئی از زندگی رسول رحمانی حس می کند و دلش می خواهد هرچه سریعتر پیش نوبر برود. بازی با لحن و تلفیق بغض با لبخندی تلخ، چاشنی نابی است که آقای بازیگر در این سکانس به بازی خود اضافه کرد تا به تنهایی بار تاثیرگذاری این سکانس را به دوش بکشد و آن را تبدیل به یکی از سکانس های ماندگار سینمای ایران کند. ناگفته نماند که دیالوگ های این سکانس نیز بسیار درخشان نوشته شده اند و تاثیر پر رنگی در بازی بی نقص آقای بازیگر گذاشته اند و آن را زیباتر کرده است.

5 اولین حضور مقابل پانو - «پانو»

گریم عجیب و تغییر صدای محسوس عزت الله انتظامی در این فیلم، شاید در اولین نگاه باعث شود ما متوجه نشویم که کاراکتر «فرمان سالار» همان عزت الله انتظامی است. اما بی تردید شاید هیچ کس دیگر به خوبی او نمی توانست از پس چنین نقش کوتاه و متفاوتی بر بیاید و تاثیر گذار ظاهر شود. جزئیات قابل توجهی در بازی او مثل خمیدگی، لحن و حرکات کاملاً مشهود است و با اینکه فیلم تلخی است، اما حضور او لحظه های شیرین و جذابی را برای فیلم مهرجویی به ارمغان آورده است.

